

SÖZLÜK

A

Âb : Su
"Ab-ı hayât": Ölümsüzlük suyu
Abâ: Kaba kumaştan yapılmış giyecek
"Aba-pûş": Aba giyinen
Âbâd: Mamur, bayındır
Abes: Boş, faydasız, saçma şey
Aceb: Acaba - Şaşılacak şey
Âdem: Yaradılan ilk insan, ilk peygamber
Ağmak: Yukarıya çıkmak, yükselmek
Ahî: Kardeş - Ahîlik ocağından kimse
Âhir: Son, nihâye - Sonunda
Âhiret: Öbür dünya, ahret
Âkîl: Akıllı, akli çok olan
Akl: Akıl, us
Âl: Hile, düzen
Âlâ: Pek yüksek
Âlem: Dûnyâ, cihân, kainat
Âlî: 4. üncü halîfe, Hazret-i Muhammedin amca oğlu ve dâmâdı
Âlim: Bilgin
Âlîm: Çok bilen (Tanrı'nın adlarından)
Amel: İş, din emirlerini yerine getirme işi
Amil: Yapan, yapıcı, işleyen
An: O
"Ana": Ona, "Anı"= Onu, "Anın"= Onun
Anda: Orada
Andan: Ondan sonra
Anıcağız: Anıda, andığı zaman
Âr: Utanma
Arafat: Mekke'de tepe, arefe günü hacıların toplandığı yer
Arasat: Kıyâmet günü dirilenlerin toplanacağı meydan
Ârâyiş: Süs, ziynet
Ârif: Bilen, anlayan, bilgi sahibi
Ârtık: Fazla
Arş: Gök'ün 9.uncu son katı, âlemin en yüksek noktası
Asa: Sopa, baston
Ashab: Sağlığında Hazret-i Muhammed'i görmüş, yakınında bulunmuş olanlar (Sahb'in çoğulu)
Âsî: İsyançı, baş kaldıran
Asl Kök, temel
Ass - "Assı": Fayda, kâr
Âşıkân Aşıklar (Aşık'ın çoğulu)
Avare: Başiboş, yersiz yurtsuz
Avaz: Ses, sada, bağırış
Avret: Kadın, avrat
Ayet: Kur'an cümlesi
Ayîne: Ayna
Ayrık - "Ayrık" : Artık - Gayrı - Başka
A'za: Uzunlar, organlar (Uzv'un çoğulu)
Azâm: Pek ulu, en büyük

Aziz: Ermiş, eren
Azm: Karar, bir işe bir şeye sarılmak
Azrail: Tanrı'ya en yakın dört melekten biri, Ölüm meleği

B

Bab: Kapı
Baha: Değer, kıymet
Bahadır: Yiğit, güçlü kuvvetli, kahraman
Bahr: Deniz
Bahri: Bir cins deniz ördeği
Bakî: Ölümsüz - Geri kalan
Balıkleyin: Balık gibi
Balkımak: Parıldamak
"Balkır": Parıldar
Bâr: Yük
Bârigâh - "Bar-gâh": Büyük yer, makam
Baş: Yara, çiban başı
Bâtınılç, içyüz - Gizli, görünmeyen (Tanrı'nın adlarından)
Bây: Zengin, varlıklı
Beka: Daimilik, ölümsüzlük
Belî: Evet, hay hay
Belli beyan: Ap açık
Bencileyin: Benim gibi
Bende: Bağlı, esir
Berdar: Asılmış, darağacına çekilmiş
Beyân: Anlatma, açıklama
Beyazıd Bestam: "Bayezid-i Bestâmî" Bes-tam'lı tanınmış sâfi (Asıl adı: Ebû Yezid Tâyfûr)
Bezenüben: Bezenince, bezendiğinde
Bezîrgan: Tacir, tüccar
Bî-çare: Çâresiz
Bî-hûş: Kendinden geçmiş, şaşkın
Bile: Beraber
"Bilesince": Yanında, beraberinde
Bilişmek: Bildik olmak, dost olmak
Bî-nişan: Nişanı olmayan, izi-belirtisi bulunmayan
Biryân - "Püryan": Kebap
Burc: Küme yıldızlara verilen ad
Burak - "Burag": Cennet bineği, Hazret-i Muhammed'in Mirac'da bindiği binek
Bühtân: İftira
Bünyâd: Temel, esas, asıl
Bürhan: Delil, kanıt, isbat

C

Cânan: Sevgili
Cebrâil - "Cibrîl": Tanrı'ya en yakın dört melekten biri. Peygamberlere Tanrı kelâmı taşıır

Ced - "Cedd": Ata, dede
Cefâ : Eziyet, incitme
Cemâl: Güzellik, yüzgüzelliği - tanrı'nın güzelliği
Cem olmak : Toplanmak, bir araya gelmek
Cercis - "Circis": Peygamber. "İsa'dan sonra gelen"
Cevr: Haksızlık ederek incitme
Cinan : Cennetler (Cennet'in çoğulu)
Cism: Madde, cisim - Canlıların bedeni
Civâr: Yakın yer, etraf
Cüdâ : Ayrı düşmüş, ayrılmış
Cümle : Bütün, hep - Herkes
Cünûn: Delirme, çılgınlık - "Tasavvuf' da" aşkın galip gelmesi
Cür'a: Bir yudum içecek, katre

Ç

Çalap: Tanrı
Çâr-yâr: "Çihar-yar" Dört dost. Peygamberimizin en yakınları olan Ebû-bekir. Ömer, Osman, Ali
Çevgân: Ucu eğri sopa. Eskiden oynanan bir oyunda topa vurmak için kullanılırdı
Çığırmaq: Seslenmek
Çulha: Bez dokuyan
Çün :Çünkü - Madem ki - Ne zaman ki

D

Dânişmend : Bilgin, alt derecede medrese hocası
Daya - "Taya" : Dadı
Değışirmek: Değişmek, değiştirmek
Dehr: Dünya
Delîl: Kılavuz, rehber
Dem: Vakit, zaman
Denlu denlu : Her işi usulüne uygun yapanlar-casına
Deprenmek: Hareket etmek
Dergâh: Ulu bir makamın kapısı - Tekke
Derilmek: Toplanmak, bir araya gelmek
Dervîş: Tarikat mensubu kimse - Kanaat sahibi kimse
Deryâ: Deniz
Dest-gîr : Elinden tutan, yardım eden
Destûr: İzin, müsaade
Devir - "Devr" : Dönme, dolaşma - Zaman
Devletli : Rütbe, mevki, varlık sahibi
Didâr : Yüz - Tanrı'nın yüzü
Dil: Gönül

Dirilmek - "Derilmek": Toplanmak
Divan: Meclis - Hükümet ileri gelenlerinin toplantı yeri

Dîvâne : Deli, çılgın
Diyanet: Dindarlık, din buyruklarına uyma
Dulunmak - "Dolunmak": Batmak, gurub etmek
Don: Elbise, giyim
Düş eylemek : Düşürmek
Düş olmak: Düşmek
Dü: İki
Dülger: Marangoz
Dürümek: Bir araya getirmek, toplamak
Dürüşmek: Çalışmak, gayret etmek

E

Ebed: Sonu olmayan gelecek
Ebedî: Sonsuz, sonu gelmeyecek
Ednâ: En aşağı, aşağılık
Eğîn: Sırt, omuz
Ehlen ve Sehlen: Safa geldiniz
Ehram - "İhram": Hacıların giydiği dikişsiz elbise
Elif: Arap alfabesinin ilk harfi
Emced : Çok ululuk sahibi, şeref - onur sahibi
Emir Hac : Hac sırasında hacılardan sorumlu olan kişi
Enbiya: Peygamberler (Nebi'nin çoğulu)
Endişe:Düşünce
Ene'l Hak: Ben Allah'ın anlamında - Mansûr'un sözü
Eren: Veli, ermiş kişi
Erkân: Adetler, kaideler (Rûkn'ün çoğulu)
Ermek: Yetişmek, vâsıl olmak, kavuşmak
Esmâ : İsimler (İsm'in çoğulu) - Tanrı'nın adları
Eşmek: Yol almak, yürümek Atı "eşkin" sürmek
Evliyâ : Ermişler (Velî'nin çoğulu)
Eydür : Söyler, der
Eyitmek - "Ayıtmak" : Söylemek, demek
Eyyûb: Peygamber, İsrâiloğullarından, Sabrı ile tanınmış
Ezel: Başlangıcı olmayan geçmiş
Ezelî: Öncesiz, başlangıcı olmayan

F

Fak : Tuzak
Fanî: Ölümlü, sonu olan geçici
Farz: İslam'da yapılması mutlaka gereken şeyler
Fazl : Üstünlük, kerem, büyüklere has olgunluk
Felek: Gökyüzü, Semâ
Ferişte: Melek
Ferman : Buyruk, emir
Fevk'al-ulâ: En yücelerin de üstü, yüceler yücesi
Firak: Ayrılık, ayrı düşme
Firkat: Ayrılık, ayrılma

G

Gaffar: Günahları bağışlayan (Tanrı'nın adlarından)
Gafil: Habersiz - İhmalkâr - İhtiyatsız
Gaflet: Habersizlik - İhmalkârlık - ihtiyatsızlık
Galtan: Kopup yuvarlanan, tekerlenen
Ganî: Zengin - Doygun (Tanrı'nın adlarından)
Garkolmak: Batmak, boğulmak
Gayyâ: Cehennem'in dibindeki ateş kuyusu
Genc: Define, hazine
Ger: Eger, şayet
Gevher: Cevher, inci - elmas
Gılma: Cennet'de hizmet gören erler (Gulam'ın çoğulu)
Giriftâr: Tutulmuş, müptelâ, yakalanmış
Giryân: Ağlayan
Görklü: Güzel, mübârek
Gussa: Tasa, üzüntü, sıkıntı, kaygı
"Gussa yemek": Tasalanmak, üzölmek...
Gülistân: Gül bahçesi
Gülzâr: Gül bahçesi
Günölmek: Bir yöne gitmek, yönelmek

H

Habîb: Sevgili
Hac - "Hacc": İslâm'ın şartlarından - Belli zamanda Mekke'yi usulüne uygun olarak ziyaret etme
Had - "Hadd": Sınır, kenar
Hak - "Hakk": Tanrı
Hakikat: Tasavvuf da Hakk' a giden yolun dört kapısından 3.üncüsü. Şeriat, Tarikat kapılarından geçebilenler Hakikat'e ulaşır. Tanrı emirleri ve inançların iç yüzüne erişir.
Halâyık: Yaradılmışlar, insanlar
Halâs: Kurtuluş
"Halâs etmek": Kurtarmak
"Halâs olmak": Kurtulmak
Halil: İçten dost (İbrahim peygamberin sıfatı)
Hâlet: Takdir - Hal, keyfiyet
Handân: Gülen, neş'eli
Hanumân: Ev - bark, ocak
Harabât: Meyhane
Harâm: Dinin yasakladığı şeyler
Hatm - "Hatim": Kur'ân'ın tamamını ezberleme - Tamamını ezbere okuma
Hatm-i Kelâm: Kur'ânı baştan sona okuma
Hayr - "Hayır": İyilik, iyi iş - Fayda
Hazret: Övme - ululama için kullanılan söz
"Hazret-i Allah" - Hazret-i Peygamber gibi
Heves: İstek, nefis düşkünlüğü
Hezen: Büyük dal

Hızır - "Hızır": Peygamber. "Ab-ı hayat" Ölmazlık suyu içmiştir
Hicâb: Örtü, perde
Hicrân: Unutulmaz acı - Ayrılık
Hikmet: Bilginlik, felsefe - Gizli, bilinmeyen nokta
Hilm: Yumuşak huyluluk, sabır
Himmet: Ermiş kimsenin etkisi, yardımı - Çalışma, gayret
Hisâb - "Hesap": Sayma, sayı
Hitâb: Birine veya bir topluluğa söz söyleme
Hod: Esasen - Kendi
Hûb: Güzel, hoş
Hulle: Cennet elbisesi
Hûn: Kan
Hûr - "Hûri": Cennet'de hizmet eden kız
Hüccac: Hacılar (Hacı'nun çoğulu)
Hüccet: Delil, kanıt
İrilmek: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak

I

İbrahim - "Halil İbrahim": Peygamber. Hazret-i Muhammed' in atası, İsmail peygamberin babası
İbrahim Edhem: İlk söfi'lerden. Belh şehzadesi - Malını mülkünü terk edip ibadet ve tasavvufu meşgul olmuştur.
İbret: Ders alacak olay, böyle bir olaydan ders alma
İder - "Eder": Söyler, der
İdris: Peygamber. Adem'in torunu - Şit'in oğlu, terziliğin piri
İhlâs: Öz temizliği - içten gelen bağlılık
İhram - "Ehram": Hacıların giydiği dikişsiz elbise
İhsân: İyilik etme, bağış, lütuf
İlhâm: Esin, yüreğe doğan şey
İmâme - "Amme": Sarık
İmân: İnanç, inanma
İnâyet: Lütuf, yardım, iyilik
İns: İnsan cinsi, insan
İsâ: Peygamber. Hristiyanlığın kurucusu
İsmâil: Peygamber. İbrâhim peygamberin oğlu
İsm-i âzam: En büyük isim, Allah
İsyân: Ayaklanma, karşı gelme
İtâb: Azarlama

K

Kabr - "Kabir": Mezar
Kaçan: Ne zaman
Kad - "Kadd": Boy
Kadem: Ayak, adım
Kadı: Şeriat yargıcı
Kadir: Herşeye gücü yeten, kudretli (Tanrı'nın

adlarından)

Kadr: Değer, kıymet
Kaf: Arap alfabesinde bir haf - Masal dağı
Kafdan kafa: Baştan başa, bir uçtan öbür uca
Kahr: Eziyet
Kâim: Vaktini namazla geçiren
Kakımak: Kızmak, öfkelenmek
Kal: Söz - Lâkırdı
Kalû - belî: Evetleme sözü. "Ben Rabbi'niz değil miyim" ilâhî nidasına kulların verdiği cevap
Kâmil: Olgun, eksiksiz
Kamu: Hep, hepsi
Kân: Maden ocağı, bir şeyin kaynağı - Bir nite-
liğin bol bulunduğu kimse
Kande: Nereden, nereye
Kani: Hani
Kâr etmek: Bezemek, usanmak
Kârıban: Kervan
Karun: Aşırı zenginliği ile tanınan bir kişi
Kâr ü bar: İş-güç
Kasır: Kısa
Katre - "Katra" : Damla
Kayd yemek: Mukayyed olmak, üstüne düşmek, ilgilenmek
Kebair: Büyük günahlar (Kebîre'nin çoğulu)
Kelâm: Söz, lakırdı. Ayrıca Kur'an anlamında kullanılır.
Kem: Kötü, fena
Kemter: Hakîr, aşağıda olan, en değersiz
Ken'an: Filistin. Yakub peygamberin doğduğu yer
Kerem: Cömertlik
Kerîm: Kerem sahibi, cömert (Tann'nun adlarından)
Ketm etmek: Gizlemek, saklamak
Kevser: Cennet'de bulunan ırmak
Key: İyice, hakkıyla - Pek çok - Çetin
Kıyâmet: Dünyanın sonu. Ölülerin dirilip toplanacakları zaman
Kimesne: Kimse
Koca: Yaşlı, ihtiyar
Koçmak : Kucaklamak, sarılmak
Kogıl: Brak
Kopucak: Kopunca, koptuğu zaman
Kös - "Kûs": Deve veya at üzerinde taşınıp çalınan büyük davul
Külhan: Hamamların ısıtma bölümü, ocağı
Künde: Ayak bağı, suçluların el veya ayaklarına takılan köstek
Kürs - "Kürsf" : Taht - Arş'ın altında Levh-i mahfuz'un bulunduğu yer

L

Lâ - mekân: Yersiz - yurtsuz - Mekâna ihtiyacı olmayan, mekândan münezzeh (Allah

için söylenen söz)

Lâ - taknetû: Ayet'den kısaltma "Ümidinizi kesmeyin"
Lebbeyk: "Buyur efendim" anlamına. Hac töreni dualarında kullanılır
Lenterân : Ayet'den. "Beni hiç göremezsin"
Levh: Levha. Daha çok "Levh-i mahfuz" şeklinde Tanrı takdirinin olmuş ve olacakların yazıldığı Levha anlamında kullanılır.
Levh ü kalem : Tanrı takdirinin yazıldığı levha ve yazan kalem
Leylî : Leylâ, Mecnûn'un sevgilisi
Lûtf : İhsanda bulunma, iyi muamele

M

Maab: Ayrı, eksiklik, utanılacak şey
Mağrûr : Gururlu, kibirli
Mahbûb: Sevgili, sevilen erkek
Mahlûk: Yaradılmış, yaratık
Mahşer : Kıyâmet günü ölümlerin dirilip toplanacakları yer - Toplanacakları zaman
Maksûd: Meram edilen, dilenen şey, istenilen şey
Mâ'nî:Mânâ, anlam
Mansûr: "Hallac-ı Mansûr". Ene'l - Hak "Ben Allah'ım" dediği için asılan tanınmış söfi
Ma'rifet: Tasavvuf'da Hakk'a giden yolun dört kapısından sonuncusu. Bu kapıyı geçebilen Hakk'ın sırlarına erişir.
Maşuk: Sevgili, sevilen erkek
Mecnûn: Efsânevi bir aşkın erkek kahramanı. Bu kelime Deli - Dîvâne anlamlarını da kazanmıştır
Medh : Birinin iyiliğini söyleme , övme
Medrese: Ders okutulan yer, eski okul
Mekân: Yer, mahal - Konut
Melâik: Melekler (Melek'in çoğulu)
Melâmet: Kınama, ayıplama, çıkışma - Melâmi Tarikatının yolu
Melûl - "Melîl": Mahzun, elemli - Usanmış, bezmış
Men arefe nefsehû: Hadis - "Nefsini bilen Rabb'ini bilir"
Menzil: Mesafe, yollardaki konak yeri
Merdûd: Reddedilmiş, kovulmuş. sürülmüş
Merkum : Aşağı derecede kişi
Meryem: İsa peygamberin annesi
Mest: Serhoş, keyif halinde
"Mestâne": Serhoşcasına, fazla içkili gibi
Metâ - "Mata" : Mal, eşya
Mevc: Dalga

Mey: Şarap, içki
Mezheb: Dinde anlayış, ibadet yolu
Mısır: Mısır ülkesi
Mihmân: Konuk, misafir
Mîlk - "Mülk": Ülke, devletin ülkesi
Minâ: Mekke'de yer adı
Mi'rac: Hazret-i Muhammed'in Tanrı'nın huzuruna çıkışı, çıktığı gece
Misl: Benzer, eş
Mizan: Terazî, tartı
Molla Kasım: Yunus'un şiirlerini okuyup ayıklamaya kalkışan Molla
Mûcizât: Mûcizeler (Mûcize'nin çoğulu)
Murad: İstek, maksat
Mûsa - "Mûsî": Peygamber
Muştulamak: Müjdelemek
Mübarek: Bereketli olan, uğurlu, mutlu
Mücrim: Daima, devamlı, bi-teviye
Müftî: İslamiyetde din işleriyle uğraşan görevli, fetva veren
Mülk - "Mîlk": Ülke, devletin ülkesi
Mü'min: İman etmiş, inanmış kişi, Müslüman
Münacât: Allah'a yalvarma, duâ
Münkir: İnkârçı
Mürîd: Bir Şeyhe bağlı kişi, derviş
Mürşîd: İrşad eden, yol gösteren, Tarikat piri, Şeyh
Mürvet - "Mürüvvet": Adamlık, insaniyet, iyilikseverlik
Müstağrak: Batmış, dalmış, boğulmuş
Müşk: Misk, güzel koku
"Müşk-i Hitân": Eskiden Ortaasyada bulunan Hotân ülkesinden gelen ve misk geyiğinden elde edilen koku "Hotân - Hitân'a dönmüş"

N

Nâ-çâr: Çâresiz
Nakd - "Nakid": Akçe, para olarak bulunan servet
Nâkus: Kilise çanı
Nar: Ateş
Nâ-reste - "Na-reside": Çocuk, ergenlik çağına gelmemiş genç
Nasîb: Pay, hisse (Allah'ın kısmet ettiği şey)
Nâşi: Rakîb - Mezheb dışı kötü kişi
Nây: Ney
Nazar: Bakış, bakma
"Nazar etmek-Nazar kılmak": Bakmak
Nâzenîn: Çok nazlı, şımarık
Nebî: Peygamber
Nefs: Ruh, can, kişi kendi
Nesne: Şey, ağırlığı ve kütlesi olan her şey
N'eydügün: Ne ettiğini, ne olduğunu
Nihân: Gizli, saklı
Nikab: Peçe, yüz örtüsü

Nişan: Belirti, alâmet, iz
Niyâz: Yalvarma, dua
Nûh: Peygamber. İnananları ve diğer mahlûkât yaptığı gemi ile Tufan'dan kurtardı.
Nûş etmek - "Eylemek": İçmek

O

Od: Ateş
Oluban - "Oluben": Olup, olarak
Onulmak - "Unulmak": İyileştirilmek

P

Pâ - "Pây": Ayak
Pâk: Temiz
Palas: Çul, aba, eski ve kıymetsiz giyim
Pâre: Parça
Payan: Son, nihayet, bitim
Pervâz: Uçma, uçuş
"Pervâz etmek-Pervâz etmek" Uçmak
Pinhan: Gizli, saklı
Pîr: Tarikat kurucusu
Pür: Dolu
Pür-hûn: Kan dolu
Pür-nûr: Işık dolu
Püryan - "Biryân": Kebap

R

Rahîm: Merhametli, esigeyen, koruyan (Tanrı'nın adlarından)
Rahmet: Merhamet, esirgeme
Ravza: Bol sulû, çayır, ağaçlı yer, bahçe
Resûl: Elçi, peygamber
Rıdvân: Cennetin kapıcısı, bekçisi olan melek
Rûm - "Urum": Anadolu'ya eskiden verilen isim
Rûzigâr: Rûzgâr, yel - zaman, devir - Dünya
Rûsva: Rezil, maskara

S

Sade: Sedef, deniz canlılarını kabuğu
Safa: Saflık, berraklık - Köbe civarında tepe ismi.
Saim: Oruçlu, oruç tutan
Sair: Başka, gayri
Salâ: Câmilerden cenaze duyurusu - Çağrı, çağırma
Seher: Sabahın ilk saatleri
"Seherî": Sabahla ilgili
Sema: Gök

Sencileyin: Senin gibi
Ser : Baş

Serab: Aslı olmayan, aldatıcı görüntü
(Çöllerde su kaynağı, pınar görmek gibi)

Ser-çeşme: Pır, baş

Sergerdan: Başı dönmüş, sersem, şaşkın

Ser-te-ser: Baştan başa

Server: Baş, başkan

Settar: Örtten, örtücü (Tanrı'nın adlarından)

Seyirtmek: Koşmak

Seyr: Rüya - Gitmek, yürüyüş, yolculuk

Seyran - Seyran etmek: Bakıp görmek - Gezinti, gezinmek

Sıddık: Tam doğruluk sahibi. Hazret-i Ebû - bekir'in sıfatı

Sıdk: Sadakat - doğruluk - gerçeklik - yürektemizliği

Sırat: Cehennem üzerinden Cennet'e kurulu dar ve zorlu köprü

Sızdırmak: Sızdırmak, eritmek

Sin : Mezar

Sine: Göğüs, iç, yürek

Siygaya çekmek: Sorguya çekmek

Sôfi - "Sûfi" Sofu, Tasavvuf ehli, Tasavvufu uğraşan

Sulayın: Su gibi

Sûret: Şekil - Yüz

Sübhan: Noksansız sıfatlardan münezzehtir (Tanrı'nın adlarından)

Süleyman: Peygamber ve hükümdar - İsrail-oğullarından, Davud peygamberin oğlu. Kuş dili bilen peygamber

Sünnet: Hazret-i Muhammed'in yaptıkları ve söylediklerinden her biri

Ş

Şad: Sevinçli, neş'eli

Şah: Padişah, hükümdar

Şefaât: Birinin bağışlanmasını dileme, arka çıkma

Şefî' : Sefaât eden, birinin bağışlanması için araya giren (Hazret-i Muhammed'in sıfatlarından)

Şek - "Şekk" : Şüphe

Şem' : Mum

Şer: Kötü, kötülük

Şeriat: Tasavvuf'da Hakk'a giden yolun dört kapısından ilki. Tanrı emirlerinin, inançların tamamı, iç yüzü

Şerik: Ortak

Şeş olmak: Rastgelmek

Şevk: Şiddetli istek - Coşku - Keyif

Şeyda: Çılgın, dıvane

Şeyh: Tekke'nin başı, başkanı

Şit: Peygamber. Adem'in oğullarından, dokumacıların piri

Şol: Şu

Şûle : Alev, ateş alevi, parıltı

Şûride : Tutkun, aşık - Akli karışık

Şükran: İyilik bilme

Şükran: İyilik bilme nişanesi

T

Taat: İbadet, Allah'ın emirlerine uymak

Tabir: Deyim - Rüya yorumu

Tac - "Taç": Hükümdarlık alameti başlık
"Tâc urmak": Taç giymek

Tahir: Temiz

Taht'es - sera: Yerin dibi

Tâ'kat: Güç, kuvvet

Takdir: Kader - Beğenme

Takvâ: Allah'dan korkma, dinin yasakladıklarından kaçınma

Talan: Yağma, çapul

Tamu: Cehennem

Tana kalmak: Hayret etmek, şaşa kalmak

Ta'n etmek - "eylemek": Sövmek, yermek

Tapduk-"Tapduğ": Yunus Emre'nin şeyhi

Tarikat: Tanrı'ya ulaşmak için tutulan yol - Tasavvuf'da Hakk'a giden yolun dört kapısından ikincisi. Tanrı hükümlerinin dış yüzünden iç yüzüne gidiş yolu

Tavaf: Etrafını dolaşma - Hacc'ın şartlarından Kâbe'nin etrafını dolaşma

Tecellî: Görünme, belirme - (Tanrı kudret ve sırrının kişi veya eşyada eserinin görünmesi)

Tedarik: Araştırıp bulma - Elde edip hazırlanma

Tehî : Boş

Temennî : Dileme, istek

Taen

Ten : Gövde

Teneşir: Üzerinde cenaze yıkanan tahta

Terkîn urmak: Terketmek, vazgeçmek

Tevhîd: Birleme - Lâilâhe illallah sözünün çok kereler tekrarlanması

Tıfl: Küçük çocuk

Tîmar : Tedavi, hasta bakımı

Tınmak : Ses çıkarmak, söz söylemek

Tûba: Cennet'de bulunan ağaç

Tûr: Sina yarımadasında bir dağ. (Allah'ın Mûsa peygambere görüldüğü yer)

Türâb : Toprak

U

Uçmak:Cennet

Umman: Engin deniz, derya

Urum - "Rûm" : Anadolu'ya eskiden verilen
isim
Usûl : Terkip, düzen
Uş: İşte - Şimdi

Ü

Ü: Ve
Ümmet: Bir peygamberin çağrısına uyanlar
topluluğu
Ün: Ses
"Ün etmek": Seslenmek
Üryân - "Uryân": Çıplak
Üstad : Usta, bir işte - bilgide ileri olan

V

Vâhdet: Birlik, tek olma
Vakfe: Durak, durak yeri (Hacc'ın
şartlarından)
Varuban: Varınca
Vefa : Sözünde durma, sevgi ve dostlukda
durma
Veli : Ermiş kişi, eren
Verd : Gül
Veribidi : Yolladı, gönderdi
Veysel Karan :
"Veysel Karanî: Efsaneleşmiş Allah velisi.
Hz. Muhammed'i tanıyabilmek için
çok uzun bir yolculukla Mekke'ye
geldiği, onu evde bulamayınca anasının
emrine itaatla hemen geriye döndüğü
rivayet edilir.
Vezn olmak : Tartılmak
Vird : Belli zamanlarda okunması adet olan
Kur'an cüzleri ve özel dualar
Visâl : Sevdigine kavuşma
Vuslat : Kavuşma, buluşma
Vü : Ve

Y

Yâd: Yabancı - Anma
"Yâd - el": Yabancı diyar
Yâdetmek: Anmak
Yalap yalap : Parıl parıl
Yâr: Sevgili
Yâre: Yara
Yarlıgamak: Bağışlamak, afvetmek
Yeğirmisekiz : Yirmisekiz
Yehdi'llahûlîmenyeşa : Ayet, "Allah dile-
diğine doğru yolu gösterir" mealinde
Yelmek : Koşmak
Yetmek : Erişmek, ulaşmak, yetişmek
Yitirmek : Kaybetmek

Yitmek : Kaybolmak
Yumak: Yıkamak
Yunmak: Yikanmak
Yûsuf: Peygamber, Yakub Peygamberin oğlu.
Güzelliği ile tanınmıştır

Z

Zahir: Görünen, belli, meydanda (Tanrı'nın
adlarından),
Zaîf:: Zayıf, güçsüz
Zakir : Zikreden
Zar: Sesli ağlayıp inleme - Böyle olan kişi
"Zar eylemek - Zar olmak": Sesli ağlayıp
inlemek
Zây etmek: Kaybetmek
Zây olmak: Kaybolmak
Zebânî: Cehennem'in azap meleği
Zehî - "Zihî: Ne hoş, ne iyi, ne âlâ
Zekât: İslâm'ın şartlarından (Her yıl kârının
kırkda birini dağıtmak)
Zekeryâ - "Zekeriyâ" : Peygamber,
İsrailoğullarından
Zemzem: Kâbe'deki ünlü kuyu ve bunun suyu
Zerre: Çok küçük parça
Zikr-"Zikir"- "Zikrullah": Tanrı'nın adlarını
biteviye tekrarlamak
Zinhâr:Sakin, asla
Ziyâde: Çok, bol, fazla
Zühd: Zahidlik, fazlıca sofuluk, hazlardan
uzaklaşma
Züleyhaâ- "Zelîha": Mısır hükümdarının
Yusuf peygambere aşık olan karısı
Zünnâr: Papazların beline bağladığı ipden
yapılma kuşak